GRADSKA KNJIŽNICA „JURAJ ŠIŽGORIĆ" SIBENIK NAUČNI ODJEK

Šibensko izdanje (II)

Poštarina plaćena

TRIBUNA

IZLAZI SVAKI DAN
UPRAVA: Šibenik, ulica Episkopa Miloša.
UREDNIŠTVO: Šibenik, ul. Ep. Miloša. Telef. 141.
PRETPLATA mes. d. 25, za inostranstvo din. 35.
Primerak 1.- din.

GODINA V | RUKOPISI se ne vraćaju | Utorak 16 marta 1937 | ČEKOVNI RAČUN Zagreb 46.798 | BROJ 63

Kratke vesti

— BUDŽET ministarstva vojske Velike Britanije iznosi 1182 miljona funti tj. 36 miljona više od prošlogodišnjeg.

GENERAL LIOTA, ranjen prilikom atentata u Adis Abebi danas je prevežen u nupuljsku bolnicu.

— FRANCUSKI ministar spoljnih poslova Delbos primio je sinoć italijanskog ambasadora u Parizu Čerutija i zadržao se u duljem razgovoru.

— JUTROS SU demantovane vesti o navodnom obolenju rumunjske Kraljice-Majke.

— VOJVODA od Vindsora i gđa Simpson oženiće se 22 maja u Beču.

— U SALAMANKU je dopotovao irski poslanik pri valencijskoj vladi koji je na ovai način napravio poslednji korak pred priznanjem vlade generala Franka.

— AUSTRIŠKI savezni kancelar posetiće Budimpeštu 19 o. m.

Krvave demonstracije studenata u Sofiji

SOFIJA 16 marta (h) Sinoć su pred univerzitetom izbile velike demonstracije u kojima su uzeli učešća preko dvije hiljade studenata. Votstvo demonstracije uputilo je apel svoj školskoj omladini Bugarske u kome ju pozivlje da se priključi akciji studenata. Povodom ovim demonstracijama su opštinski izbori. Demonstranti su cjelo vrjeme pjevali revolucionarne pjesme, a kad ih je policija klokirala nahrupili su na jake kordone policije. Više studenata i policajaca je ranjeno, a mnogi su uhapšeni. Ovaj događaj dovodi se u vezu sa velikim političkim borbama koje pretstoje u Bugarskoj.

Pregovori za Novi Lokarno

RIM, 16 marta [r] Avas javlja: Sinošnji »Đornale d' Italija" donosi članak g. Gajde o novom Lokarnu. Italija — kaže g. Gajda — zahteva od novog pakta garancije francusko — italske granice i granice Belgije.

Novi Lokarno nebi bio nikakav novi pakt, već samo prilagođavanje pakta današnjoj situaciji i prilikama u zemljama lokarskog pakta. Italija se protivi zahtevima Francuske trudeći da su u stvari ti zahtevi one stvari koje bi srušile pakt.

Oštra izborna agitacija u Belgiji

BRISL 16 marta (r) Vladina štampa oštro napada i optužuje reksiste i njihovog vođu Degrela da svojom akcijom rade protiv interesa zemlje potpomognuti novcem inostranstva.

Veliko nevrijeme nad Francuskom

PARIZ, 16 marta (r) Već punih 36 sati traje strašno nevrijeme nad Francuskom. Naročito su stradali sjeverni krajevi i sam Pariz. Bujica kišnice uništava slabe objekte. Mnogo je prometnih nesreća.

Na francuskoj obali je također nevrijeme. Prve vijesti koje stižu iz malih obalnih mjesta javljaju o mnogobrojnim nesrećama na moru.

Broj žrtava još se nemože utvrditi.

OKO GRAĐANSKOG RATA U ŠPANIJI

Neodlučnost vlade

dovešće Francusku između dva opasna fronta

Pred presudnim danima u Španiji.— Ostranjenje Larga Kabaljera.— Komunist. pokreti u Francuskoj

PARIZ. 16 marta (h) Sinošnji „Evr" spominje da je saobračaj na liniji Francuska-Alžir u rukama onoga ko bude imao prava da kontroliše vode Balearskih ostrva. Sva je prilika da će se na pirinejskom poluotoku pojaviti novi neprijatelj i da će se Francuska morati boriti na dva fronta. Svemu je ovome kriva današnja vlada, kola nije znala bili dovoljno oštra i odlučna.

Francuska treba da prestane sa isticanjem komunističke opasnosti, kad se govori o isteku Španjolskog građanskog rata i ona treaa da pregne na osiguranju francuskih interesa na sredozemnom moru.

LONDON, 16 marta [r] Jedna grupa nar. poslanika u Donjem domu uputila je pitanje na ministra spoljnih poslova u vezi navodnih podizanja njemačkih utvrđenja na Gilbraltarskom tjesnacu, naročito kod Algesirasa. Na ovom dijelu spanske obale, odgovorio im je podsekretar lord Kramborn, podignute su nove jake baterije, ali nema dokaza da su to njemačke.

SALAMANKA, 16 marta [r] DNB javlja: U predjelima oko Guadalahare vrijeme se poboljšalo. Jučerašnji dan upotrebljen je na obim stranama za pripreme i manje okršaje. Fronta je ponovo oživjela.

U po nacionalistima osvojenim mjestima kamioni donose velike količine živežnih namirnica.

Prema zadnjim vijestima iz Madrida tamo su izbili nemiri između anarhista i socijalista.

MADRID 16 marta (h) Jutrošnje radiostanice objavljuju pozive svim komunističkim sindaktima i anarhističkim organizacijama poziv, da se svi oni članovi koji su sposobni za borbu stave pod oružje, jer je stanje u cjelo zemlji ozbiljno i borbe na frontovima su od pretsudne važnosti.

LONDON 16 marta (h) Jutrošnji »Dejli mel« objavljuje vjest da je pretstavnik diplomatski valencijske vlade u Parizu hitno pozvan da se vrati u Valenciju. Ovaj nagli povratak glavnog diplomatskog pretstavnika u inostranstvu dovodi se u vezu sa teškim stanjem koje vlada u Valenciji. Anarhisti žele da se pod svaku cijenu otarase Larga Kabalera i sruše njegovu vladu, a da povjere sastav kabineta sadašnjem ministru prav de Oliveru Garcii. S druge strane komunisti, pod direktivama iz Moskve, također nastoje da obore vladu Larga Kabalera i da kabinet povjere socijalisti Negrinu koji ima specijalne veze s Moskvom. Između republikanaca, pristaša današnje vlade i pristaša ekstremnih struja došlo je do otvorenih sukoba.

Političko umorstvo

U Pančevu je ubijen Petar Novaković

inspektor min. socijalne polilike i nar. zdravlja

PANČEVO, 16 marta (g) Sinoć je izvršeno političko umorstvo. Na ulici je nožem u leđa proboden inspektor ministarstva socijalne politike u penziji i bivši direktor ishrane Crne Gore g. Petar Novaković. Po napadu ubica je pobjego, ali je od organa javne bezbednosti pronađen i uhapšen. Na saslušanju ubica Petar Uglješin priznao je djelo. Policiska istraga utvrdila je da se radi o naručenom političkom umorstvu. Novakoviću su njegovi politički neprijatelji nedavno zaprijetili, jer je on istaknuti pristaša g. Ljube Davidovića i njegove stranke.

Dojučerašnji krvopija današnji advokat

Prvih dana aprila konferencija Musolini—Sušnik

BENGAZI, 16 marta [h] G, Mnsolini je jučer primio francuskog generala Denena, glavnog inspektora francuskih prekomorskih snaga, koji se sada nalazi na obalama Afrike, i zadržao se s njime u dnžem razgovoru.

LONDON, 16 marta [h] Jutrošnji „Dejli telegraf" oštro napada Italiju i oplužuje je da je znala nedavno hladno, bez ikakvih skropula preći preko slobode i nezavisnosti jedne suverene države u kojoj je veliki postotak muslimanskog življa. Sada se ona isprsava kao zaštitnik muslimanskog svjeta, zaštitnica Islama. List dalje oštro napada Italiju zbog nedavnog krvoprolića u Adis Abebi gde se poslužila najgrubljim sredstvima.

RIM, 16 marta (r) Već najavljena posjeta austrijskog kancelara g. Sušnika Rimu usljediće prvih dana aprila. Tom prilikom kancelar će se sastati u Rimu sa pretsjednikom vlade g. Musolinijem, a zatim će održati konferenciju na njegovom imanju u Romanji.

RIM, 16 marta (r) Povratak g. Musolinija iz Libije bio je utanačen za 23 o. mj. Međutim se javlja da će on stići u Aim već 22 kako bi mogao uzeti učešća na proslavi godišnjice snopova. Tom prilikom biće g. Musolinlju priređen srdačan doček.

Svečani pogreb

Milana Pribićevića

BEOGRAD, 16 marta (g) Jučer u 3 sata posle podne sahranjen je Milan Pribičević uz veliko učešće građanstva i seljaka iz bliže i dalje okolice. Sprovodu su prisustvovali pored supruge pokojnika i braće Adama i Valarijana gg. Ljubo Davidović, Joca Jovanović, Miša Trifunović, Grol, Dr Ikonić, Dr Gavrilović, ministar vojske i mornarice general Marić, na čelu prestojnika general štaba general Nević sa više generala prestavnici političkih partija i beogradskih udruženja. Sa pokojnikom su se oprostili Dr Bošković i Dr Dragutin Jovanović. Nad rakom je pročitana i pokojnikova oporuka u kojoj on pledira za slobodu i demokratiju, za dobre odnose sa Bugarskom i Francuskom, a naročito sa Rusijom. Nadalje za radničko seljačku državu svih južnih slovena i saradnju sa muslimanskim seljačkim masama.

Revolt protiv govora

sovjetskog amb. Majskog

LONDON, 16 marta [r] Sinočnji „Morgin post" javlja da se nekoliko narodnik poslanika spremo da uputi pitanje vladi u vezi prekjučerašnjeg govora Sovjetskog ambasadora u Londonu Majskoga. Govor sličan govoru g. Majskog nije nikada održao jedan opunomoćenih akreditorem u Lodonu. To je jedinstven slučaj bezobzirnosti i nepažnje jednog diplomatskog pretstavnika.

TRIBUNA

Šibenik, 15 marta

Trebalo bi da počnemo tamo gde se stalo. Trebalo bi iznetj istorijat hrvatskog pitanja i rad na njegovoj likvidaciji. Ono je danas donekle aktuelno, jer smo maksimum interesa za nj već prošli i sada idemo k minimum. Počećemo od ovog momenta koji je iznesen u članku „Sporazum" u „Hrvatskoj istini", Dr Hanžeković je tu kazao:

»Državnička zrelost dr Mačka i dr. Stojadinovića, dvaju bestrasnih i dalekovidnih političara, znače, vođeni iskrenom voljom, da se prekine nadmudrivanjem, prkosom i izazovnim ispadima i riješi pitanje koje stoji otvoreno već 18 godina i koči razvoj svakoga napretka."

Tu možemo početi. Sporazumevanje o sporazumu na beogradskom vanparlamentarnom opozicijom ravan je nuli. Razgovor pretstavnika b. SDK i JRZ odnosno današnje vlade ostao je sa rezultatom da se pregori mogu raditi na bazi današnjeg Ustava.

Tvrda kost koja je oličavala hrvatsko pitanje pukla je i kao takova tako je salomljiva. Iluzija danas nema. Triumfuje stvarnost. Kad se prošle godine čitala knjiga »Vođa govori" pošten se čovek zgražao da podanik jedne legalne zemlje može takvo nešto govoriti i pisati, odnosno tražiti. Na tim se zahtjevima tuklu naročito posle izbora 5 maja. To je bio maksimum ekstremističkih zahteva koje se mogu postaviti. Danas je od svega toga samo bleda slika. Zagreb je uvidio da se protiv protiv prirode nemože ići, protiv istorije i njenog toka boriti se znači ludost, znači dozvoliti da Vas točak te istorije pregazi i pretvori u prah...

Zagreb je to uvidio i on je danas realniji. Danas gospodin Maček priznaje stvarno državnu upravu i državne granice. Danas već samostalci, kao jedno krilo spremno je da u potrebnom momentu odmah uđu u vladu.

No ima nešto našto treba posebno ukazati.

Hrvatsko pitanje danas niko javno ne negira. Na koncu ono postoji i svojom se prisutnošću nameće. Samo njegova su tumačenja različita i kad izvesni političari kažu da ne postoji oni su na istoj liniji s onima za koje — pred javnost — postoji. Rečeno je i nije svak Boško pa to otvoreno negira nepostojanje ovog pitanja! Ima ljudi koji ga vide kao deo ili upravo celinu koju nazivlju jugoslovenskim pitanjem, pitanjm nezadovoljne i omalovažavane Jugoslavije.

Vodstvo hrvatskog pokreta u zahtevu da se hrvatsko pitanje reši tražilo je pomoći, sve do pred koji dan, u inostranstvu. No dr Krnjević im je dao do znanja da se „u inostranstvu radi protiv sporazuma. U Ženevi i Parizu tvrde da je sporazum suviša, jer da su Hrvati manjina koja nemože većini nametati svoju volju«.

Na ovaj se način i poslednja iluzija rasplinula, a realnost sve više triumfovala. „Hrvati ustraju u svome zahtjevu za narodnom samoupravom u okviru jugoslovenske države". Koliko to drugačije zvuči, nego oni bombastični zahtevi pre nepune dve godine!? !

Nema više cepanja, nema amputacije, svi smo podanici Kraljevine Jugoslavije, svi smo spremni za nju poginuti, jer je to naša zemlja, naša kuća.

A ipak ovaj preokret nije nenadaa, niega se moglo predvideti. Voda pokreta dr Maček bio je i previše okružen nezvanim i nesposobnim. On se ovog balasta polako oslobađa okupljajući oko sebe prave i zdrave snage seljačke stranke, koji će znati i umeti da obnove kult Jugoslovena i Sveslovena, velikog našeg pokojnika Stjepa-Radića i da idu stazom njegove poslednje želje: Kralj i narod!

Starčević traži a i zasluži je

drukčije sledbenike koji će tražiti, a i budno čuvati nedeljivu jugoslovensku narodnu snagu i celinu

(nastavak 4)

To Vama — in memoriam — o živi dusi.

* * *

Uspomena na Antu Starčevića vezana je za jedan vrlo buran politički, kulturni i nacionalni period hrvatske istorije. Kad se nacionalna svest počinjala buditi pomalo osećati u Hrvatskoj da igra vidnu ulogu u nacionalnom životu Hrvata i traži njena prava. Ceo njegov rad i stav naišao je u toliko na priznanje, toliko i na osudu. Bez sumnje celokupno njegovo djelovanje ostavilo je dubokih tragova u našem gradu, osobito u političkim gtedištima. Njega više nema, ali njegovo ime, njegove ideje su ostale. Jedan dobar deo Hrvata živi još i danas u njegovim idejama. Da bismo ga bolje shvatili potrebno je da se malo osvrnemo i na njegov život.

Od oca seljaka Jakova i matere Milice, pravoslavne srpkinje. u selu Žitniku kod Gospića rodio se 1823 godine Ante Starčević. Osnovnu školu svršio je u Klancu, a gimnaziju je učio u Zagrebu. U Zagreb ga je poslao stric rimokatolički sveštenik Simun Starčević sa željom da i od njega stvori valjanog sveštenika. Iz Zagreba polazi u Senj na bogosloviju, a odavle zauzimanjem biskupa Ožegovića, na više bogoslovske nauke u Budimpešti gde studira i filozofiju pa postaje i doktor filozofije. Zbog 1848 god. koja je potresla doondašnje evropsko stanje uz osnovice a usled jakih poremećanja u političkom životu Same Ugarske, Starčević je bio primoran da prekine bogoslovske studije, koje docnije neće nastaviti nikad, i da napusti Budimpeštu.

Posle toga dolazi u Zagreb, tu se upoznaje sa glavnim predstavnicima ilirskog pokreta sa : Gajem, Mažuranićem, Kukuljevićem i dr. I on ulazi u njihove redove i postoje jedan od vatrenih pobornika ilirskog pokreta. Tad pjeva on „Slavskoj lipi", „Velikoj Slaviji", dosta ima i ljubavnih pesama.

Povodom izvesnih dogodjaja u Hrvatskoj koji su se odigrali posle 1848 g. Starčević iz osnova menja svoj politički pravac. Pre toga on je bio socijalni pesnik i poštovaoc austriske dinastije, a posle iz osnove menja svoja politička mišljenja. Kad je bio izabran za profesora filozofije i istorije na ponovnoj akademiji u Zagrebu, biskup Ožegović koji nije mogao da podnese, a ni da mu oprosti, njegovo neverstvo prema crkvi i skidanje kleričkog odela, javio je u Beč: »Takov čovek bio bi pogibeljan za interese države na takovoj stolici«. U doba krutog bečkog apsolutizma kad se progonio naš jezik, kad su bila uobičajena streljanja za svakog koji se slobodnije u našem duhu ispovedio ih nasmejao A. Starčević postoje mesija hrvatstva, — ma da nije pokazivao tada neke naročite građanske hrabrosti, štaviše tada, i u zvaničnom listu, piše protivu Srba. On postaje borac za hrvatska prava i čisto hrvatski nacionalizam.

Kao beležnik rečke županije on slobodno, odrešito, nasrtljivo rešava pitanje osnovnih odnosa sa Austrijom Mađarima. »Ni Beču, ni k Pešti no za nezavisnu celokupnu slobodnu Hrvatsku.« Zbog žustrog odvraćanja Hrvata od Beča do Pešte i zbog „za razdražavanja na prezir i mržnju protiv načina vladanja i uprave države" biva osuđen na 1 mesec dana zatvora u okovima. On nije — odmah — stekao veći broj pristalica, jer su ga u početku smatrali za »nepolitičku glavu, za ekzaltirana čoveka" koji nema mnogo praktičnih uspeha. Ali on se bori i dalje protiv austrougarskih centralista i s tim je počeo pomalo prikupljati ljude. Taj je njegov rad bio na kratko vreme prekinut u vreme Kvaternikove bune koja beše ugušena u krvi. Starčević, premda nije ulazio u redove buntovnika, opet biva noću uapšen i oglašen za veleizdajnika, a zametak njegove stranke rasturen. Ni posle toga nije Starčević mirovao. On se nanovo oporavlja i intezivno radi kao i pre. Oko njega se počelo okupljati sve više njehovih istomišljenika, a prišla mu je universitetska omladina u Zagrebu. Tada i pada prvi jači temelj stranke prava koja je nadalje igrala vidnu i zamašnu ulogu u celokupnom životu Hrvata. Starčević je bio više ideolog i teoretičar, a manje voda i upravljač svoje stranke, zbog čega se u njoj osećala atmosfera, puna sukoba, načelnih i ličnih razmimoilaženja, rascepa, što je sve pokazivalo njenu heterogenost. Posle 35 g. rada na stvaranju svoje stranke on umire u Zagrebu 1895 g. Kad je umro, nije hteo da ga sahrane u »purgerskom Zagrebu". Kod njega se uvek jasno razabiralo šta hoće, a šta neće i svoje je misli sprovodio bezobzirno često i brutalno. Sasvim tačno i dobro govori Skerlić kad kaže da je u celom njegovom političkom radu jače i važnije ono što nije hteo, nego ono što je hteo. „Rušitelj", »odricatelj" negator prema Austriji, Mađarskoj, Slovenstvu, Srbima i Nemcima. Nemce broji među „najneznatije narode« i tvrdi da oni „nisu pomogli nikome ni sami sebi« i izjavljuje da bi više voleo »buhe lovit, nego li učiti se iz nemačkog književstva". „Samo glupa i potlačena naroda hvata se švapsko barbarstvo«. »Svi narodi na istoku glupi su kroz Švapštinu, potlačeni kroz Švapštinu«. On tvrdi: „Glavni neprijatelj nam je Nemac".

Kao veliki antigerman izgledalo bi nam najprirodnije da se Starčević, u svom izlivu mržnje na (Mađare) Madžare, Austrijance i Nemce obraćao „slavjanskoj misli«, ilirskim idejama (»Ja čitam, veli on u svojim uspomenama, učim na pamet sve ilirske spise svom žestinom zanesena mladića«). Na žalost toga nije bilo; ne samo što se u tom nije uživljavao, a još manje oduševljavao, a što bi bila najpogodnija forma reakcije na preziranje »švapstva«, već je on, kao negator, bez ograničenja bio najogorčeniji i najveći protivnik slovenske misli, ilirstva, jugoslovenske ideje, slovenske misli i narodne politike hrvatsko-srpske. Slovenska uzajamnst, slovenstvo uopšte, to su za njega — „prazne reči, sanjarije bez svakoga zadržaja, bez »temelja u prošlosti", bez „razloga u sadašnjosti", bez »izgleda u budućnosti, — jednom rečju — »ludovanje".

(nastaviće se)

Privredni pregled

× **Prošlogodišnji ribolov na području šibenske lučke kapetanije.** Prema statistici Lučke kapetanije u Šibeniku na njezinom je području prošle godine ulovljeno 1,025.000 kilograma ribe. Od toga je prodano u samim mjestima lova, Sibeniku, unutrašnjim gradovima i inozemstvu nešto oko 545.000 kilograma, dočtm je preradjeno, posoljeno i na drugi način konservirano nešto oko 480.000 kilograma. Efekat prošlogodišnjega lova približno je jednak onome iz 1935 godine.

Naše doba

Pravo pljuvanja u Beogradu. *Narodni poslanik g. Voja Lazić napao je u budžetskoj debati predlog, da se oporezuju kreditne zadruge, što bi svakako značilo dva puta oporezovati seljaka. Do toga dolazi — kaže Lazić — što je ova vlada bankarska vlada. Spominje odredbu, prema kojoj će svak morati platiti 20.— dinara globe, ako pljune na ulici, i to odmah na mjestu. I to će uzvikuje Voja Lazić — pogoditi najviše seljaka, koji nema vremena niti može razmišljati gdje će i kada pljunuti. Njemu je do sada ostalo jedino to pravo, da pljune, kada dođe u Beograd, a sada mu se i to pravo oduzima.*

*

Portfelji. *Čitamo skoro po svim našim novinama, kako je g. Dr. Krnjević izvijestio g. dr. Mačeku o „VANJSKOJ POLITICI", i to baš u Gracu, a ne u Beču ! U istom mjestu, izvijestio g. Maček — g. Krnjevića — o „NUTRAŠNJOJ POLITICI". Prema tome g. Maček ima poriej pretsjedništva i nutarnjih poslova, a g. Krnjević ima samo „foreign office !" To — toliko za javnost ! Njoj i ne treba drugo, kada je sve povjerila — „Njemu !" Koje porfeje ima gosp. Kaliterna, g. Pernar i g. g. Edi, Rudi, Žiga ?! To zna „On" ! Utješljivo je, da ne bješe nikakove „operacije" na uhu, već se svršilo prišaptavanlem na — uho! Dakle — uho je igralo glavnu ulogu u toj nevinoj operaciji bez kirurškog noža ! „Nutarnji poslovi" povratiše se u Kupinec, a „vanjski" odvezoše se ekspresom u — Ženevu !! Naivnjaci pitaju : Koliko iznosi budžet i gdje su mu izvori ? (m)*

*

„Fantazije" i „beskičmenjaci". *U nas ima, kao nigdje na svijetu, jedan „IZUM", kojim stari, priznati dnevnici, jednom nesimpatičnom riječju, okrste cijelu ideologiju, ili jednu stranku, ili pokret, pa misle da su tom riječju „ubili u pojam" dotični pokret ili ideju, pa bila ona po sebi najsvetija. Tako na primjer trubaduri Mačekove svite, rekoše : STROSMAJER—BESKIČMENJAK ! IZFANTAZIRAO JE — JUGOSLAVENSTVO ! I misle da su ubili — ideju Strosmajerova jugoslavenstva ! „Obzor" — pobožna i nevina dušica — jugoslavenske ideologe — nazove „fašisti", zagovaratelje slobodne i otvorene misli i riječi, nazove „framasoni"! Druge novine, slične ili srodne „Obzoru", nazovu HRVATE koji priznaju SRBE za braću „internacionalci" — „koznopolite" ! Po uzoru zagrebačkih — nekih — dnevnika, počeše i splitski dnevnici, kao Jadranski dnevničar (), sa svojim „dnevničkim" — Kritikusisimusima — napadati — dakako ANONIMNO odlične naše književne, savjesne i spremne radnike, jedino stoga, što nisu blizu, ili se ne vrzaju okolo tepice jedne domaće pojave, bez koje „Kritikus—i" ne umiju ni disati, a kamoli pisati ! (m)*

Oglašujte u

„TRIBUNI"

GRADSKE VIJESTI

Za Uskrs očekuje se rekordan posjet turista

U split su već počeli stizavati turisti iz raznih zemalja kao iz Njemačke, Austrije; Engleske itd. Za Uskrs, a prema prijavama koje su primili hoteljeri za rezervisanje soba, imalo bi stići na Primorje i u Split preko hiljadu stranih turista iz Francuske, Nizozemske, Belgije, itd. Iz unutrašnjosti prijavljeno je što većih što manjih skupina iz Slovenije, đačkih eskurzija. U redovima hoteljera vlada zabrinost zbog neuređenja pitanja sa turističkim dinarom. (c)

Što je sa nazivom Vatrog. Doma

To se svako u gradu pita, tim više što su već navršile dve godine, da se dom nazove imenom blagopoč. Kralja. Mislimo da bi po tom stvari imali da interveniraju Vatrogasna zajenica kao i same Vlasti, jer Split nesme da dozvoli, da im daju lekcije kojekakovi izrodi, koji su u najbližoj rodbinskoj vezi sa poznatim optircima u Splitu. Što na ovome kažu Splitski oci pri opštini, kaja godišnje troši grdne pare za vatrogasnu četu ? ? [ić]

Prigodom prerane smrti naše neprežaljene kćerke i sestre

MARIJE

dužnost nam je da i ovim putem izrazimo našu toplu zahvalnost svima, koji su u našoj teškoj nesreći bilo čime iskazali ljubav i pažnju prama našoj miloj pokojnici.

Zahvaljujemo najtoplije svima prijateljima i znancima, koji su odašiljanjem cvijeća i vijenaca, ispraćajem mile nam pokojnice, doprinosima u dobrotvorne svrhe itd., iskazali joj posljednju počast a nas tješili u teškoj tuzi.

Naročito hvala obiteljima gg. Dr Montana, Dr Jurin, Dr Rismondo, Olujić i Dr Glasser koji su pokojnici i nama u svakom pogledu iskazali prijateljsku pažnju i bratsku ljubav, kolegama Montana, Marinić i Krvavica za dobrovoljno iskazanu nam kolegijalnu uslugu.

Također svim gospođicama koje su svojim prisuštvom uljepšale sprovod, kao i učenicama i učenicima gimnazije, naročito Vla i la razreda.

Zahvaljujemo mnogo i prijateljima svećenicima koji su namjenili sv. Mise za upokoj njezine duše.

Svima neka je natoplija hvala i vječita blagodarnost.

Šibenik, 14 marta 1937

Obitelj Mr. ph. BOŽO MILOŠEVIĆ

KNIN

12 III u četvrtak, pohodio je konsul Francuske iz Splita, g. G. Sonpey sa rektorom francuskog instituta u Zagrebu, g. Žanom Dayrom, prevodiocem na francuski naših pripovjedača, u poznatom djelu „Anthologie des conteurs croates" (od 1880—1930 — izdanje Mat. Hrv. 1933), Kninski cerele „prijatelja Francuske". Goste je dočekala, u društvenim prostorijama, cijela uprava sa pretsjednikom dr. M. Perkovićem. Gosti su bili počašćeni zakuskom i zadržali su se duže vremena u prijateljskom razgovoru. Goste je upravo oduševio rad u ovom mladom društvu, gde dvije profesorice francuskog jezika poučavaju okolo 60 djece i odraslih, u tri odjeljenja, u francuskom jeziku, a samo društvo broji preko stotine članova. G. Sonpey, svojom susretljivom ljubaznošću obećao je društvu darovati 500 svezaka francuskih knjiga i pripomoć materijalno, u koliko stoji u njegovoj mogućnosti.

Uprava ovoga društva namjerava da otvori u Kninu gradsku biblioteku, čim sakupi knjiga, naprije na našem jeziku, pa na francuskom i drugim jezicima. Takova javna biblioteka apsolutni je zahtjev ove varoši koja će kroz koju godinu porasti na trojstruki broj građanstva. (m)

KAKO SE POSTUPA SA RADNICIMA
U OUZORU U SPLITU?

Poznato je, da je svaki poslodavac dužan da prijavi nadležnom Okružnom Uredu svoje radnike, koji kod njega rade. To su zakonski propisi, koji, ako se uredno ne vrše, povlače posljedice po poslodavca.

Ovo je samo jedan redovan zakonski propis, o čijem izvršenju ovisi obaveza radnika na osiguranje, pošto sama činjenica da je radnik uposlen automatski povlači i stvara obavezu na osiguranje kod OUZORa.

Po istim tim zakonskim odredbama poslodavac je dužan da prijavu radnika dostavi propisanim formularom i to individualno ili pak po isplatnim spiskovima, koji se šalju.

Dok individualni način prijavljivanja nekako bar pravilno funkcioniše, dotle je prijava po isplatnim spiskovima čestoput obzirom na razmak vremena dok se podnese štetna po radnika i tangira prava osiguranik članova.

Prijave radnika po isplatnim spiskovima, koje moraju da podnose državna nadleštva (recimo npr. Tehnički Odjelci) kod kojih su radnici zaposleni, stizavaju OUZORu po nekoliko mjeseci kasnije i poslije isteka predvidjenog zakonskog roka.

I kad se desi, da u medjuvremenu radnik oboli i to onaj koji je zaposlen npr. kod nekih državnih radnja, te je uslijed oboljenja pronadjen nesposoban za rad, taj bolesni i potrebni radnik nije u mogućnosti da od OUZORa dobije pripadajuću novčanu potporu (hranarinu) jer — spiskovi nisu stigli, po kojima bi se navodno imali ustvrditi potrebni podatci za isplatu dužne hranarine.

Tako, iako radnik (oboljeli) ima potvrdu državne vlasti (recimo Tehničkog Odjeljka) kod koje je radio, a u kojoj stoji da uslijed oboljenja napustio rad, da je kroz izvjesno vrijeme bio stvarno uposlen (i da je plaćao OUZORa) te iako je u posjedu hranarinske doznake uredno pečatene i potpisane od poslodavca (recimo od Tehničkog Odjeljka) da kroz razdoblje bolovanja nije radio, ipak pored svega toga, OUZOR n e ć e da mu isplati dužnu hranarinu, jer navodno nema odnosnih spiskova, a koji su u ovom slučaju obzirom na podatke koje radnik posjeduje (jer Tehnički Odjelci, ne vjerujemo, da mogu potvrdjivati lažne navode!) i koje kao dokaz istine pruža, jedna obična i puka formalnost.

Tako je radnik izložen jednom apsurdnom postupku, da njegovo člansko pravo na hranarinu, kad mu je ona obzirom na bolest od skrajne i neminovne potrebe, ovisi o postupku i dužnosti poslodavoa koji se u ovom slučaju pokazuje nemaran.

Naprotiv, u smislu zakonskih odredaba, a i po duhu i shvaćanju zakonu, pravo jednoga člana OUZORa na predvidjene pomoći nije uvjetovano za izvršivanje same dužnosti koje je po zakonu poslodavac dužan da obavi.

Uslijed ovakovog birokratskog i nedemokratskog gledišta i postupka, događja se da bolesni radnici, koji su npr. radili kod drž. radnja, u najkritičnije vrijeme, kad im je novčana pomoć od skrajne potrebe, ostaju bez ikakove zaštite.

Pošto bi OUZOR u Splitu mogao ovom prilikom, kad mu ovo primjećujemo, da kaže, da se on mora da drži zakona i da nije krivica na njemu, nego na onima koji te formalne spiskove na vrijeme ne šalju, možemo da kažemo na to ovoliko:

OUZOR je dužan da pomaše svojim članovima. Zato on i postoji, a zato ga ljudi odrosno radnici i plaćaju.

I zato bi OUZOR, u koliko je baš potreba ovih spiskova usprkos svih onih podataka koji se prilikom oboljenja radnika mogu ustvrditi, e da se novčana pomoć radniku mogla isplatiti, bio dužan i pozvan je da intervenira u tom pravcu, tj. da ispuni i zadnju formalnost kod državnih radnja kod kojih je radnik radio, kako bi time zaštitio interese svojih članova radnika.

Ležeran stav u ovom pitanju, i svaljivanje krivice na poslodavca, znači malo i ništa zauzimati se za bolesnog radnika, kojemu po zakonu pripada novčana pomoć.

Uostalom, šta će radniku pomoć docnije, kad može da u očekivanju iste i izdahne, ako mu se ne dade onda kada mu je stvarna potreba od nje.

Formalnost, dakle, i šablonska tiskanica-spisak, koja nije stigla sputava socijalne osjećaje izvjesnih ljudi, da pomognu radniku u momentu kad mu je najteže.

Ovu stvar napisali smo povodom nekoliko pritužabama izvjesnih radnika, koji su radili kod drž. radnja, i koji su na tom poslu obolili, a čije su molbe da im se novčana pomoć isplati, ostali glas vapijučeg u pustinji. (p)

Oproštajno veče
Priredba „Kneginje Ljubice"

Kneginja Ljubica u nedjelju 14 marta priredila je oproštajno veče sa princom Karnevalom. Sala Oficirskog doma bila je dupkom puna članica te prijatelja društva. Dekor sale bio je odličan. Program je veoma dobro uspeo. Gđica Miranda pokazala je svoju pravu sliku pri svim nastupima. Princ Karneval očito razdragan veseljem posetioca i marom kneginjica ostavio je tastamenat u kojemu je zaveštao sve što je imao, a tako dobro je rasporedio svoje imanje da je naslednicima pripalo ono što su naiviše želeli. Ostavio je presednici gđi Tomov kafence i cigarence, njenom mužu jahtu, potpresednici Mazuci steznik bez bakna, tajnici Leli Šuhijević orden za tajničke zasluge, blagajnici Olgi Prostran demokratsko propagiranje, gđi Jadronja poslanički mandat čim žene dobiju pravo glasa, gđi Manojlović savremenu metodiku, gđi Dragišić 33 recepta za pravljenje salsa, gđi Gjurić dozu »Elsa fluid«, gđi Triva govornički dar, gđi Skočić naslov »Kraljice fritula«, učitelju Manojloviću farafinove kupke, Stevu Prostranu kuru Energina, ing. Šuhijeviću titulu „tanc majstor u valceru šantina", konzulu Jadronji porciju rižota, fabrikantu Gjuriću hemijsko proučavanje sastava sapuna, Lušić Mariju titulu lorda, Lušić Jeleni zlatnu medalju za pravljenje bureka, Marčić Velisavi dirigentski štapić, Trinajstić Frani stalno članstvo na ženskim kongresima, Marinčić Darinki studiju o perzijskim tepisima i kristalnim vazama, poručniku Franku pomadu za ražčenje kose, savetniku Peručiću studija „Šetnja u vezi sa srcem, prota Krstanoviću pravo glasa na ženskim skupštinama, trgovcu Tejiću 25000 dolara za proširenje posla, trgovcu Pecelju trgovačku spretnost u loncima, Vasi poručniku o o deca votke za ispiranje grla, Krsti poručniku korvete crnogorsko plemstvo, gđici Anki Perutin dozu raspoloženja.

Dakle kako vidite svakoga je učelosti zadovoljilo. Kneginjice su posvetili mnogo brige ovoj zabavi, ali su i uspele te bile brojnom posetom nagrađene. (g)

O čemu se govori u Šibeniku?

Vlasnik gostione „Ljubljana" ovih dana potpuno je izgubio glavu. Kako i nebi. Čovek koji je ceo svoj žlvot posvetio nezahvalnom poslu da udovolji svim mogućim (i nemogućim) željama gostiju koji svraćaju u njegov lokal gde ostavljaju grdne pare našao se na čudu. Sam sebe još I danas pita, dali je on najednom izgubio svu dosada stečenu praksu ili je gost, koji ga je doveo u ovu nepriliku neupučen, te ni sam nezna što traži.

Pre nekidan sastalo se jedno društvance u njegovom lokalu gde su se zabavljali. Malo kasnije stupi u lokal gospodin Marinko i zaputi se stolu gde je društvance sedelo. Konobar pristupi i obrati se gospodinu Marinku :

— Molim izvolite ?

— Jedan wiener schnicl.

Marinko je čekao malko vremena dok je poručeno stiglo. Smesta prihvati pribor i počne jesti. Izgledalo mu je bez teka. Zovne konobara i zapita ga što mu je donio.

— Bečki schnicl.

— Kako, pa jesam li vam ja poručio bečki ili wiener, šta vi mislite, ovako vi zavaravate goste, zato je neukusno. Šta, nije, kako da nije, nemožete vi mene prevariti, ja sam mesar, razumijem se ja u meso. Nosite natrag ovo. Hoću wiener a ne bečki schnicl.

Sva uveravanja konobara i gazde, koji je čuvši galamu dotrčao, nisu pomogla. Gospodinu Marinku nije ni ovo bilo dovoljno, digo se pa u kuhinju i tamo ponovno izvršio napad na gazdu i kuharicu.

Sada vlasnik gostione „Ljubliana misli se i pita, dali je ovde bila samo zabuna reči ili faktično postoje dve vrsti schnicla, naime bečki i wiener.

*

Društvo prijatelja Francuske priredilo je predavanje o francuskoj književnosti. Predavač francuz govorio je sve na francuskom jeziku. Dvorana u Učiteljskoj školi bila je dupkom puna šibenske elite. Kada se je predavač pojavio nastao je pljesak, koji se je također ponovio pri koncu. Lepa gesta šibenčana da pokažu pred strancima svoje interesovanje i pažnju. Mirno su sedeli, pozorno slpšali i na koncu se razišli. Mnogi od njih nisu ni mislili na dragocenjeno vreme koje su tu izgubili utaman.

Jedan lep broj slušalaca, naime, nezna ni reči francuski, čak neznaju tačno značenja za ni onaj uobičajeni oui ! oui !

Bednivi, zašto izgubljše vreme. Rađe su mogli kod kuće truditi se da barem par reči ispravno nauče.

Ali da, treba se pokazati, treba da ih se vidi, nu nije važno dali znaju što i o čemu je govorio, to je sporedno. Goskodo mi smo bili i lepo je i dobro govorio. Predavanje je bilo odlično. Zgodno je prikazao veličinu francuske književnosti i tako dalje. Dali im je ovu kritiku o uspehu predavanja netko kazao ili su je sami izmislili nije važno. Ponovno napominjem oni su tu bili, premda ne razumeju. Les miserables. (g)

MALI OGLASNIK

Do 15 riječi D. 6, svaka daljnja reč 50 p. (uvrštava se najmanje 2 puta)
Priopćeno po ceniku D 10 — Oglasi po tarifi

Fotopomoćnica traži namještenje u ma koje mjesto na obali mora.
Šerka Jelena, Jaša-Tomić.

Oglas licitacije

„Tehnički odeljak pri Sreskom načelstvu u Šibeniku dana 25 marta u 11 sati primaće ponude za uređenje bunara u selu Jezera opć. Tijesno. Uslovi i predračun mogu se vidjeti u kancelariji Tehničkog Odeljka". 114-1

Zadružno polje rada treba da zamjeni političko

Namenjeno svim dalmatinskim selima, a vrigodom osnutka prve zadruge naime Proizvađačko-Potrošačke zadruge u malenom selu Slatine na otoku Čiovo.

Veoma teške prilike, koje vladaju u ovom selu prisililo je nekoličinu dobronamernih ljudi, da osnuju zadrugu pod gornjim imeuom, a koja je istovremeno i prva zadruga u selu.

Neimanština na svakom koraku, kršević tlo, teško uzgajanje svih vrsta domaćih životinja, veoma skupo opremanje mleka u gradu itd., a s druge strane lihvarenje, teško plećanje najvećih cena robi, koju kupuje, siilo je ljude na ovaj korak. U selu ne postoji jednog ozbiljnog dučana, već za svaku najmanju sitnicu seljak mora u grad, tako da gubi na vremenu, a i n novcu. Ovo je selo do sada bilo predmetom velikog iskorišćavanja, a i ako je siromašno, ali je ipak imalo vazda posrednika. Komadić krpe, žigice, malko šećera a i sve ostalo mora narod da kupuje u gradu ili preko posrednika, a u takovim slučajevima vaga Sv. Mihovila nije poznata.

Kao u svim selima, tako je i u našem falila Proizvađačko-Potrošačka zadruga, koja je hvala Bogu sada i osnovana.

Mnogi — većinom partijski zadojeni ljudi — ni do danas ne osećaju tu potrebu, već rade rade na tome da se osnuje kojekakovo pevačko i plesno društvance, i dok se ovako misli i radi slobodno je likvarima i kaišarima da vojuju.

Ljudi su ipak uvideli da je vrednost proizvađačko-potrošačkog zadrugarstva velika. Oni već danas znaju da samo putem sličnih zadruga seljaci mogu doći do svih 50 posto jeftinije kod pojedinih predmeta, a isto za toliko skuplje da istim putem prodaju svoje proizvode.

Seljak ja do sada plaćao teški kuluk industrijalcu, plaćao je gulikožama palače, izlete, šampanjac i ostali sjaj. Nadalje je plaćao sve moguće i nemoguće državne i opštinske dažbine, jer je do sada najveći zakon kod ovakovih posrednika i trgovaca bio taj, da kupac— seljak mora sve to da plaća, bubuć njegov život tobože ne traži i ne čezne za onim što njegova gospodska ličnost treba.

Vreme prolazi, pokolenja se menjaju, a mi i dalje živemo prekrštenih ruku gledajući takove pljačke. Otreznimo se bračo seljaci već jednom, batalimo kojekakove proroke, koji među nama seju mržnju brata prama bratu, a započnimo radom oko uspostava zadruga za prodaju i nabavu, širite najlepšu hrišćansku istinu : ljubav prama bližnjemu.

Zadrugari, organizirajte proizvađačko-potrošačke zadruge i čistite Vaša sela od lihvara i raznih poroka kao i od lažnih proroka.

Ugledajte se zadrugari—seljaci u maleno osamljeno selo Slatine, a sve upute možete dobiti kod Primorske Centrale proizvađačkih i potrošačkih zadruga u Splitu.

Slatinjanin—seljak

U spomen Save Bjelanovića

Velika narodna manifestacija u Đevrskama

U nedelju 14 marta, održala se je u Đevrskama velika narodna manifestacija prigodom 40-godišnjice smrti Save Bjelanovića, vođe dalmatinskih Srba.

Na pomenu je bilo, i pored slabog vremena, veliko mnoštvo naroda, i to ne samo iz okolnih sela nego i iz daljnje okoline. Došla je jedna velika grupa Kninjana, pa Benkovčana, Kistanjaca i drugih krajeva.

U crkvi je govorio g. Prostran, član uprave Matice.

Na grobu su održali govore gg. prota Macura, Uruš Cvjetan, Dušan Ardalić, Gojko Ležaić, Gašo Ardalić, Nikola Manojlović Uroš Ardalić, dr Jovo Ducić, Sava Ležaić, Jakov Mandić i još nekoliko drugih. Na grob su položili cvijeće: u ime sela Đevrsaka starješina sela, u ime Opštine kninske g. Dušan Novaković, u ime kotaraca g. Dušan Vitas, u ime Petropoljaca g. Pajo Čenić, u ime Bosanaca g. Svetozar Bilbija, u ime Hercegovaca g. Branko Kebelić, i još desetak petnajest drugih pretstavnika raznih društava i ustanova.

U školi je održao g. prof. Marko Ležaić veliki govor o životu, radu i idejama Save Bjelanović.

Kroz cijelo to vrijeme padala je kiša, pa pored svega toga narod je sa istinskim poštovanjem uspomene Save Bjelanovića stajao preko dva sata na kiši, i to gologlav i bez kišobrana. Na narodu se vidi koliku moć ima spomen Save Bjelanovića. Ovu je manifestaciju pripremila Privredno-kult. matica sporazumno sa Izvršnim odb. u Đevrskama. U samoj manifestaciji seljaci govornici zadivili su prisutne sa jasnoćom i ljepotom svojih govora, koji su bili i po sadržaju i po obliku i po načinu izgovaranja brlo lijepi. Ovo je najbolji znak da po selima Sjeverne Dalmacije ima vrlo svjesnih i naprednih seljaka.

Isto tako karakteristično je da su glavnu riječ u svemu vodili učitelju, sveštenici i prosvjećeni seljaci, a samo kao njihovi pomagači da se javljaju građani, i to oni koji žele istinski pomagati i sarađivati u narodnim poslovima, bez nametanja svoje volje.

Na kraju je donosena rezolucija, u kojoj je odlučeno da se štampaju djela Save Bjelanovića, i još nekoliko drugih zaključaka. Između ostaloga povjerila se je Matici i ta dužnost da se provede saradnja sa svima sličnim društvima i ustanovama u Bosni i Hercegovini, kao i u cijeloj Dalmaciii, jer je to jedna cjelina narodna u duhovno-kulturnom pogledu, a i geografska i privredna cjelina.

Bukovčanac.

MALA KRONIKA

Ptičja policija

U Londonu se može vidjeti toliko vrabaca i golubova da je to upravo napast. U posljednje vrijeme ove su se ptice u tolikoj mjeri namnožile u engleskoj prestonivi, da su već postali prava opasnost za uličnj saobraćaj. I tako je londonska policija bila primorana da osnuje novo policijsko odjeljenje, tzv. „berd skerer", što znači oni koji uništavaju ptice. Ti policajci imaju mnogo muko sa vrapcima i golubovima i često nisu u stanju od mnoštva tih ptica da obezbijede redovan saobraćaj u nekim većim londonskim ulicama.

Policija protiv vrabaca u Londonu ima za lov ptica naročite mreže, koje su se pokazale kao nepraktične. Sada je londonsko opština odlučila da policajce snabdje sa malim puškama, iz kojih će oni na vrapce i golubove pucati sačmom i uništavati ih u masi.

Knjige i časopisi

Posljednji broj „KNJIŽEVNIK HORIZONTA" — marat 1937 — prenosi u cijelosti iz naše „Tribune" Kritiku g. dr. M. Perkovića o djelu g. L. Žimbreka „Razgovori sa književnicima".

Direktor : HAMILKAR VITALIJANI — Glavni i odgovorni urednik : BRUNOSLAV J. LORINI — Stampa : Tiskara E. Vitaliani i Sin, Sibenik— Plativo i tuživo u Sibeniku